

EXPERIENCIAS

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 56-60

Profesora de Educación Física

IES Lamas de Abade, Santiago de Compostela

diezrechou@edu.xunta.es

A orientación é unha actividade física dentro do bloque dos contidos de actividades no medio natural. Hai centros educativos que dispoñen dunha situación privilexiada para a práctica de actividades na natureza pola súa situación moi próxima ao campo, unha praia, un monte, etc. Noutros casos atopamos centros totalmente urbanos, nos centros das cidades ou nas vilas. Nestes casos, a orientación urbana é un bo recurso para traballar estes contidos nos arredores máis próximos a un centro educativo urbano.

É de destacar nesta actividade a integración dos ámbitos educativos: o cognitivo, o motor e o socio-afectivo. Ademais, xorde un grande interese e motivación pola actividade por diversas razóns:

- Alto nivel de motivación por realizarse no exterior e nun medio diferente ás instalacións habituais.
- Descubrimento polo alumnado da importancia de combinar as capacidades cognitivas e motoras para a resolución positiva de todo o cuestionario que se lles propón.
- Todo o grupo coopera para a resolución e consecución dun obxectivo en común.
- Ver a aplicación directa do aprendido á vida real, na utilización dun plano nunha cidade.
- A interdisciplinabilidade e aprendizaxe de contidos de diferentes materias.

As actividades no medio natural son contempladas no DCB de secundaria e a pesar disto non son levadas á práctica por diferentes motivos, como

son as dificultades da organización, a localización dos centros e a distancia ao medio natural cos gastos que implica desprazar o alumnado, a falta de recursos de tipo económico que fai que a actividade se converta en voluntaria, o que implica unha participación minoritaria do alumnado, e por último a responsabilidade civil ante os posibles accidentes que poidan xurdir ao saír co alumnado fóra do centro.

Tendo en conta estes posibles inconvenientes, a actividade que se propón intenta salvar estas dificultades. Non teremos problemas de horarios xa que o percorrido se pode facer adaptado ao tempo de clase e tendo en conta a localización do noso centro e o seu medio máis próximo. O exemplo que se propón realízase na zona antiga de Santiago, moi propio para algúns centros educativos próximos á zona antiga da cidade. A mesma proposta pódese facer en calquera vila ou cidade que a poder ser teña unha zona peonil, co que estamos garantindo a seguridade do noso alumnado.

Este itinerario é aplicable a calquera centro educativo, que en calquera visita realizada á cidade compostelá pode combinar facendo as visitas planificadas e posteriormente dedicar un tempo de ocio e lúdico á carreira de orientación urbana, de tal xeito que os alumnos poidan aprender máis xogando.

- Ser capaces de interpretar un plano da cidade.
- Desprazarse con rapidez duns puntos a outros na cidade.
- Saber situarse nos puntos que se marcan no plano durante todo o percorrido.
- Tomar decisións con rapidez e seguridade.

- Desenvolver a atención selectiva e apacidade de busca e observación.

- Fomentar a cooperación cos demais compañeiros.

- Mellorar a resistencia aeróbica baixo a premisa de correr entre cada control.

- Resolver problemas de orientación baixo a presión do límite do tempo.

Este circuíto pódese adaptar en función da idade dos alumnado, poñendo preguntas de maior dificultade segundo o seu nivel. A ruta escollida pódese facer con 4º da ESO ou 1º de bacharelato. Pódese facer nos primeiros cursos da ESO con modificacións como un menor número de controis, preguntas máis doadas, distancias máis curtas entre os distintos controis, etc. É conveniente traballar con anterioridade ao día da carreira a lectura e interpretación dos rueiros.

A carreira de orientación proposta é na zona antiga de Santiago. Ao ser peonil, non reviste ningún perigo ter que desprazarse por diferentes rúas e correndo. Ademais, este percorrido é escollido por ser un itinerario de grande interese cultural. Os alumnos poden aprender xogando e dun xeito divertido e motivador, á vez que realizan un exercicio físico importante e comparten experiencias cos demais compañeiros.

Utilízase un rueiro da cidade. Tendo en conta que estes planos proporcionan moita información, non se usa o compás, material innecesario en zonas urbanas, polo que se reservará a súa utilización para o manexo dos planos con menos detalles, en zonas menos poboadas e en paraxes naturais.

Sinalízase no plano un trazado da ruta en función do tempo dis-

poñíbel. Se o centro está próximo faremos un circuíto adaptado ao tempo da clase. Se é unha visita á cidade e se se van facer outras actividades, organizaremos a carreira segundo o tempo dispoñíbel.

Pódense propor varias opcións:

A) Un único circuíto para todos

- O circuíto ten unha disposición lineal entre os puntos de control, e no seu conxunto é circular porque remata no lugar de partida.

- O circuíto ten unha disposición lineal entre os puntos de control pero comeza nun punto e remata noutro.

Os grupos saen de forma gradual.

B) Varios circuítos

Cada grupo sae dun punto diferente e todos rematan no mesmo. Cada itinerario debe ter a mesma distancia e igual número de preguntas. Exemplo: o grupo 1 sae da "Porta Faxeira", o grupo 2 sae da "Porta do Camiño" e o grupo 3 da "Porta de Mazarelos", e todos rematan na praza do Obradoiro.

Nesta opción saen todos á mesma hora. Hai que dispoñer dun profesor que se encontre con cada grupo no punto de partida.

O punto de control ten como función poñer de manifesto que

os corredores pasaron por ese lugar que está sinalado no plano. Ao encontrarnos nunha zona urbana non é posible a súa colocación, pois calquera persoa allea á actividade podería sacalas ou cambialas de lugar.

Previamente á práctica da actividade o profesor fará o percorrido seleccionado e irá marcando no plano o lugar onde se atopan as pistas. En vez das balizas usaranse os propios elementos que se encontran no terreo: sinais de tráfico, anuncios publicitarios, monumentos, papeleiras, farois, fontes, bancos, etc. En cada posto de control proponse unha pregunta sobre algún detalle que só se pode responder ao observalo situándose nese lugar.

Nesta proposta suxerírase a opción dun percorrido único para todos, saíndo de forma gradual. Cada 3 minutos sae un grupo. Se se propón a actividade con diferentes grupos, prepararanse percorridos diferentes e, aínda que sexa na mesma zona, as preguntas serán distintas para evitar que os grupos que xa o fixeron antes lles comuniquen as respostas aos seguintes.

É importante e necesario que antes de realizarse a carreira, o profesor faga unha comprobación do terreo e verifique que todo está ben. Confrontará o

plano co terreo e verá se por algunha razón algún control foi modificado ou todo permanece igual e a punto para comezar.

Dentro do grupo clase formaranse grupos mixtos e de catro ou cinco alumnos. En cada grupo noméase un responsábel que será o encargado de levar unha carpeta e un bolígrafo, para ir escribindo as respostas do cuestionario. Todo o grupo parte do "Paseo dos leóns", na alameda. Dáse a saída ao primeiro grupo. O resto dos compañeiros quedan alí esperando a súa quenda de saída. Ponse o cronómetro en marcha no momento no que se lle entrega o plano e o cuestionario coas preguntas ao anotador do grupo. Todo o equipo sae correndo e aos 3 minutos sae o seguinte grupo. Así sucesivamente ata que van saíndo todos os grupos. Sen parar o cronómetro, anótase nunha folla de control o minuto no que sae cada grupo. O profesor anotará os tempos de saída e chegadas de cada grupo. A diferenza entre o tempo de chegada e o de saída teremos o tempo invertido na carreira.

Antes de iniciarse a carreira recórdase aos corredores unhas normas:

- Prohibido seguir a outro grupo aproveitándose da súa orientación.

- Prohibido saltar os controis e retroceder. Debe realizarse o percorrido pasando os controis na orde sinalada.
- Non se pode axudar a outros grupos.
- Non se pode preguntar aos transeúntes.
- Débense respectar o mobiliario urbano, parques, fontes...
- Débense respectar os sinais de tráfico se é necesario cruzar algunha rúa.
- Moverse todo o grupo en bloque.
- Ganará o equipo que chegue con todos os seus integrantes

xuntos, que lle leve menos tempo e resolva máis preguntas.

Cando un grupo chega ao final do percorrido, o profesor anota na folla de control o tempo de chegada e recolle o plano e o cuestionario coas respostas contestadas. É importante planificar os tempos de saída, de tal xeito que cando chegue o primeiro grupo ao final, o último grupo xa saíse do punto de partida.

Despois de realizar a carreira de orientación, na seguinte clase faremos unha posta en común comentando entre todos a actividade, que é o que máis lles gustou, o que menos, se hou-

bo algún problema no camiño, etc. Veremos tamén os resultados dos cuestionarios e os tempos realizados por cada grupo. Anotaranse os resultados na folla de control, os tempos e preguntas resoltas. Cada pregunta non resolta satisfactoriamente supón unha penalización de 3 minutos que se sumarán ao tempo investido. Este resultado será para cada equipo o tempo total. O equipo gañador será o que consiga o menor "tempo total". Se se produce un empate valorase o número de cuestións resoltas, e no caso de que siga o empate, resólvese polo tempo investido.

FICHA DO CONTROL DA CARREIRA						
NÚMERO EQUIPO	NOMES DOS XOGADORES	TEMPO DA SAÍDA	TEMPO DA CHEGADA	TEMPO INVESTIDO	NÚMERO DE PREGUNTAS RESOLTAS	TEMPO TOTAL

CUESTIONARIO ITINERARIO PORTA FAXEIRA		
PUNTO DE CONTROL NO PLANO	BUSCAR COA AXUDA DO PLANO	RESPOSTAS
A	Escalinata do campus sur. Subindo as escaleiras, que monumento atopades? Que poema aparece escrito? A que obras se fai referencia no monumento?	
B	Busca o banco redondo. Que tipo de árbore rodea?	
C	Busca a estatua de Valle Inclán. En que ano naceu? En que ano morreu?	
D	Porta Faxeira. Como se chama a rúa que atopades de fronte? Cal é o prato típico que máis se ofrece da gastronomía galega?	
E	Praza do Toural. De que século é o Pazo de Bendaña? A que estilo pertence?	
F	Rúa das Orfas. Busca o convento. De que época é? Para quen se fixo?	
G	Rúa do Vilar. Busca a oficina de turismo. Que vogal é a que a representa?	
H	Rúa Nova. Busca o número 16. Que galería hai?	
L	Praza da Quintana. Cal é o nome completo desta praza? A quen representa a figura que está encima da Porta Santa?	
M	Sube a Casa da Parra. Cantas escaleiras hai na praza ata a casa? De que século é esta casa? A que estilo pertence? Cal é a decoración típica?	
N	Praza de Santo Agostiño. De que é o mercado que hai preto da igrexa?	
Ñ	Praza de Cervantes. Quen é a figura que está na fonte?	
O	Rúa da Troia. Que era a casa da Troia? Quen escribiu a novela "La casa de la Troya" ?	
P	Praza de San Miguel. A que estilo arquitectónico pertence o Museo das peregrinacións?	
Q	San Martiño Pinario. Que animal aparece na parte alta da fachada? Describe a figura.	
R	Praza da Inmaculada. Que edificio está situado fronte á catedral? Investiga de onde procede o nome de "Acibechería".	
S	Interior da catedral. Busca o sepulcro do Apóstolo Santiago. Onde está situado? Busca o Pórtico da Gloria. Cantos músicos hai representados? Onde está o botafumeiro?	
T	Praza de Praterías. Que fonte hai nesta praza?	
U	Palacio de Fonseca. Quen é a figura que está no claustro?	

- GARCÍA GÓMEZ, E. (2000): *Orientación*. Madrid: Ediciones Desnivel.
- GÓMEZ COBAS, F., FREIRE GAGO, O. (1999): *Orientación, un deporte na natureza*. Santiago de Compostela: Lea.
- MARTÍNEZ OSMA, A. (1996): *La práctica del deporte de orientación en centros educativos y deportivos*. Madrid: Editorial Gymnos.
- VV.AA (2004): *Globalización e interdisciplinariedade*. Santiago de Compostela: Lea.